

כוונה ומעשה

1. תוספתא מסכת נזיר (ליברמן) פרק ג הלכה יד
האשה שנדרה בנזיר היפר לה בעלה והיא לא ידעה שהיפר לה בעלה היתה שותה יין ומיטמאה למתים הרי זו סופגת את הארבעים וכשהיה ר' עקיבא מגיע לדבר הזה היה בוכה ואמ' אם מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר ויכילו צריך כפרה המתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה צריך כפרה וסליחה

2. תלמוד בבלי מסכת נזיר דף כג עמוד א
מתני'. האשה שנדרה בנזיר, והיתה שותה ביין ומטמאה למתים - ה"ז סופגת את הארבעים. הפר לה בעלה, והיא לא ידעה שהפר לה בעלה, והיתה שותה ביין ומטמאה למתים - אינה סופגת את הארבעים; רבי יהודה אומר: אם אינה סופגת את הארבעים תספוג מכת מרדות.

גמ'. ת"ר: + במדבר לה + אישה הפרם וה' יסלח לה - באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר, שהיא צריכה כפרה וסליחה. וכשהיה מגיע ר"ע אצל פסוק זה היה בוכה, ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה - טעון כפרה וסליחה, המתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר - על אחת כמה וכמה! כיוצא בדבר אתה אומר: + ויקרא ה' + ולא ידע ואשם ונשא עונו - ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר, כגון חתיכה ספק של שומן ספק של חלב, אמר קרא ונשא עונו, מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר - עאכ"ו! איסי בן יהודה אומר: ולא ידע ואשם ונשא עונו - ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר טלה ועלה בידו בשר חזיר, כגון שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן - ונשא עונו, המתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר - על אחת כמה וכמה! על דבר זה ידו הדווים. וכל הני למה לי? צריכין, דאי תנא גבי אשה, התם הוא דבעיא כפרה וסליחה, משום דמעיקרא לאיסורא איכוון, אבל חתיכה ספק של חלב ספק של שומן, דלהיתרא איכוון - לא בעי כפרה וסליחה; ואי איתמר הדא, דאיכא איסורא, אבל אשה דהפר לה בעלה, דהתירא - לא תיבעי כפרה וסליחה; ואי איתמר הני תרתי, הוה אמינא הני תרתי הוא דסגי להון בכפרה וסליחה, דלא איקבע איסורא, אבל שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן, דאיקבע איסורא - לא סגי ליה בכפרה וסליחה, קמ"ל דלא שניא.

3. תלמוד ירושלמי מסכת נזיר פרק ז דף נו טור א /ה"א
המוציא מת מצוה הרי זה מיטפל בו וקוברו במקומו אימתי בזמן שמצאו חוץ לתחום אבל אם מצאו בתוך התחום הרי זה מביאו במקום הקברות וקוברו אמר רבי עקיבא כך היתה תחילת תשמישי לפני חכמים פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי מת מצוה וניטפתי בו בארבעת מיל עד שהבאתיו למקום הקברות וקברתי וכשבאתי אצל רבי אליעזר ואצל רבי יהושע אמרתי להם את הדבר אמרו לי על כל פסיעה ופסיעה שהיית פוסע מעליך עליך כאילו שפכת דמים אמרתי אם בשעה שנתכוונתי לזכות נתחייבתי בשעה שלא נתכוונתי לזכות על אחת כמה וכמה באותה שעה לא זזתי מלשמש חכמים

4. בית הבחירה למאירי מסכת נזיר דף כג עמוד א
אסור לאדם להדריך יצרו לשום הרהור עבירה שההרהור מביא לידי מעשה וכל שהרהר בעבירה והשביע את יצרו מצד הרהורו אף על פי שנזדמן לידו דבר היתר הואיל ועשה מעשה במחשבת עבירה עון הוא וצריך כפרה באחרון של קדושין ביארנו באחד מגדוליהם שנזקק לאשתו והיה סבור שאחותו היתה ואף כשנודע לו שאשתו היתה הזקיק עצמו לתשובה והוא שאמרו כאן אישה הפרם וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר והיפר לה בעלה....

5. קרן אורה¹ מסכת נזיר דף כג עמוד א

גמ' אלא משל ללוט ושתי בנותיו הם שנתכוונו לדבר מצוה צדיקים ילכו במ כו'. והוא מענין אחד עם דברי איסי בן יהודה שאמר על דבר זה ידו כל הדווים. יכוין כי מי שלבו דוי בפגמי ומכאובי הנפש בזדון יביאו אותו לידי מכשול עוד. ונתכוין לבשר טלה ועלה בידו בשר חזיר וכל זה מפני שנפשו לא מטהרה מאז. וכמש"נ גם בלא דעת אם אירע מכשול לאדם בלא דעת הוא מפני שנפש לא טוב. ועל זה יש לדוות אם נותנין לפניו מכשולים. ואין לו תקנה אלא אם יראה לטהר נפשו מאשר הזיד בתחלה ויסורו ממנו המכשולות גם כן. ור' יוחנן הוסיף עוד כי מי שנפשו לא מטהרה בפשע וזדון לא די שיעלה בידו דבר איסור שלא בכונה אלא אפילו בדרכי ה' יכשל במ. ובלוט ושתי בנותיו דהם הלכו לבטח לשם מצוה והוא נכשל בהם מפני הפשע אשר לו מאז כדדריש ליה לכל הפסוק הזה על שם עבירה

6. תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב

אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר +הושע יד+ שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך. הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר +יחזקאל לג+ ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) +מסורת הש"ס: [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.

7. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף לג עמוד א

הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד. הא גופא קשיא, אמרת: בתלמוד אין לך מדה גדולה מזו, והדר אמרת: ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד! - אמר רבי יוחנן: בימי רבי נשנית משנה זו, שבקו כולא עלמא מתניתין ואזלו בתר תלמודא. הדר דרש להו: ולעולם הוי רץ למשנה יותר מן התלמוד. מאי דרוש - כדדריש רבי יהודה ברבי אלעאי: מאי דכתיב +ישעיהו נ"ח+ הגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם. הגד לעמי פשעם - אלו תלמידי חכמים, ששגגות נעשות להם כזדונות. ולבית יעקב חטאתם - אלו עמי הארץ, שזדונות נעשות להם כשגגות. והיינו דתנן, רבי יהודה אומר: הוי זהיר בתלמוד, ששגגת תלמוד עולה זדון שו"ת הר צבי² אבן העזר סימן קיא

8. תשובת הגר"ח ברלין זצ"ל לדברי רבינו.

לכבוד יד"נ הרה"ג וכו' מ' צבי פסח הי"ו.

אשר חידש בבאור הרהורי עבירה שכל עיקר האיסור אינו אלא אם בא אח"כ לידי טומאה ח"ו, המצאה טובה היא. אבל יעין נא מה שכתב מהרש"א בחדושי אגדות יומא כ"ט ע"א בבאור לשון הש"ס שם הרהורי עבירה קשין מעבירה וז"ל, דאפילו הרהור בלא עבירה, כגון נתכוין להעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה טעון סליחה וכפרה, עכ"ל. הרי דגם הרהור בעצמו הוא קשה יותר מהעבירה בעצמה. וההסבר בזה כבר הסביר הרמב"ם ז"ל [מורה נבוכים חלק שלישי פרק ח'], שהעברה הלא חוטא בה האדם בחלקו הגשמי והחומרי, אבל הרהור חוטא בה האדם בחלקו הרוחני והשכלי. יצילנו ה' מכל הרהור רע.

9. מורה נבוכים חלק ג פרק ח

כל העבירות של אדם וחטאיו הם עקב החומר שלו, ולא עקב צורתו. ואילו כל מעלותיו נובעות מצורתו. דוגמה לזאת, שהשגתו של אדם את בוראו, תפישתו⁸ כל מושכל, שליטתו בתאוותו ובכעסו, ומחשבתו מה

¹ חיודשים על הש"ס של רבי יצחק מינק ובסקי מקרלין

² הרב צבי פסח פרנק (1873 - 1960) הרב הראשי האשכנזי של ירושלים מטעם הרבנות הראשית.

ראוי לעשות⁹ וממה ראוי להימנע, כל אלה נובעים מצורתו. ואילו אכילתו, שתייתו ומשגלו, ולהיטותו אחר אלה, וכן כעסו וכל מידה רעה הנמצאת בו, כולם נובעים מן החומר שלו¹⁰.

10. תלמוד בבלי מסכת שבת דף לג עמוד ב

דיתבי רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, ויתבי יהודה בן גרים גביהו. פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהן של אומה זו: תקנו שווקים, תקנו גשרים, תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר: כל מה שתקנו - לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקין - להושיב בהן זונות, מרחצאות - לעדן בהן עצמן, גשרים - ליטול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם, ונשמעו למלכות. אמרו: יהודה שעילה - יתעלה, יוסי ששתק - יגלה לציפורי, שמעון שגינה - יהרג.

11. מתוך מכתב שכתבה נחמה לייבוביץ לרב הפאל פוזן, פרקי נחמה עמ' 670
וכן לא כל כך הסכמתי לתשובתך לשאלה הכנה והכואבת של הילדה היוצאת לחופש ורוצה להמשיך ולהדריך בבני עקיבא. אתה אמנם התרת לה אבל בלב כבד ובהסתייגות. ואני חושבת שאם נערה מסוגה חוזרת למושב או לעיירת הפיתוח ורוצה לעבוד בב"ע - אין דבר טוב מזה ויש לעודד דבר כזה בכל תוקף....
ועכשיו עוד דבר: כתבת לה שעליה לבדוק עצמה, אם היא עושה זאת למען "יגדיל תורה ויאדיר" או למען הפגש עם בנים, ולפי זה יש להתיר או לאסור. **ידידי הטוב**, האמנם זו הדרך? אם אתחיל אני עצמי לבדוק עצמי, בכמה אחוז נדחפתי ללמד, לנסוע לכל קצווי ארץ לתת שיעורים, לענות לאנשים אלפי תשובות לגיליונות - מפני שרציתי **להרבות תורה בישראל**, ובכמה אחוזים היה הדחף מפני שרציתי **להרוויח כסף**, ובכמה אחוזים יש כאן אהבה עצמית לשמוע דברי שבח - ושומעים, מחברים, מתלמידים - כשהשיעור מצליח, ובכמה אחוזים (אולי?) מזמן שנפטר בעלי יש בזה הרצון לברוח מן הבדידות, מן הבית הריק...
מוטב לא לבדוק. והאם הדבר ניתן לבדיקה? נשאיר בדיקה זו למי שבוחן כליות ולב והוא ישפוט.

ואיך תוכל נערה כזו לבדוק עצמה בכגון דא? וזה גם **לא רצוי** כלל!! מוטב שתחשוב שהיא עושה כאן דבר גדול, מצילה ילדים מן הרחוב, מן ההפקרות, ומקרבת אותם לאביהם שבשמים, בשעה שהפסיכואנליטיקן ואפילו סתם פסיכולוג, היה מגלה שהרצון להיפגש עם נערים הוא גורם **חזק ביותר**. אבל הלא טוב טוב הוא שהיא לא תדע זאת ולא תחשוב על כך. בשום אופן לא הייתי אומרת לנערה המשולהבת ("השרופה") לתנועה, המוסרת מזמנה ל"פעולות", ולעיתון קיר ול"שבת הארגון" (במקום לשבת בבית לפני הטלוויזיה): "הלא יודעת אני שכל זה את עושה מפני שהינך רוצה להיות בחברת יעקב ודוד ומשה, ורוצה למצוא חן בעיני הבנים" בשום אופן לא!

אגב - כך אני מפרשת את "אם פגע בך מנוול זה - משכהו לבית המדרש". היינו תעסיק אותו בעניינים רוחניים, מה שנקרא בפי הפסיכולוגים **סובלימציה**. זו הדרך היחידה ובימינו בוודאי.